

นวัตกรรมนิทานพื้นบ้าน 2 ภาษา : กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี A Bilingual Folktale Innovation: A Case Study of Muang District, Chanthaburi Province

Received 18 August, 2024

Revised 10 October, 2024

Accepted 1 November, 2024

ธฤชวรรณ บัวศรีคำ¹ Taritsawan Buasrikham,
อุดมลักษณ์ ระพีแสง² Udomlak Rapeesaeng,
พรโชค พิชญ์ อุสมบุญ³ Pornchok Pich Usomboon,
กันติทัต การเจริญ⁴ Kantithat Karncharoen
ธีรวรรณ ศรีรัตนโชติชัย⁵ Thirawan Sriratanachotchai,

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Assistant Professor, Thai language major Faculty of Humanities and Social Sciences Rambhaibarni Rajabhat University
e-mail : taritsawan.b@rbru.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวรรณกรรมไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Assistant Professor, Thai language and Literature major Faculty of Humanities and Social Sciences Rambhaibarni Rajabhat University e-mail : udomlak.r@rbru.ac.th

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวรรณกรรมไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Assistant Professor, Thai language and Literature major Faculty of Humanities and Social Sciences Rambhaibarni Rajabhat University e-mail : pornchok.u@rbru.ac.th

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Lecturer, Thai language major Faculty of Humanities and Social Sciences Rambhaibarni Rajabhat University
e-mail : kantithat.k@rbru.ac.th

⁵ อาจารย์ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Lecturer, Thai language major Faculty of Humanities and Social Sciences Rambhaibarni Rajabhat University
e-mail : tirawan.s@rbru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย 1. เพื่อศึกษานิทานพื้นบ้าน อำเภอมือง จังหวัดจันทบุรี 2. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาและออกแบบ โดยใช้กระบวนการสร้าง Story board ในบริบทของนิทานพื้นบ้าน 2 ภาษา อำเภอมือง จังหวัดจันทบุรี โดยทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการศึกษานิทานพื้นบ้านจังหวัดจันทบุรี พบแหล่งที่รวบรวมเนื้อหา นิทานพื้นบ้านในจังหวัดจันทบุรี มี 2 รูปแบบ จากแหล่งข้อมูลต่อไปนี้ 1. ศึกษาจากเอกสาร ได้แก่ โครงการเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับจันทบุรี สำนักศิลปวัฒนธรรมและพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี 2. ศึกษาจากคำบอกเล่าคนในชุมชนที่มีภูมิรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น อำเภอมือง จังหวัดจันทบุรี การสร้างเครื่องมือวิธีการดำเนินงาน 3 ขั้นตอนคือ 1. ขั้นตอนก่อนการผลิต 2. ขั้นตอนการออกแบบ 3. การสร้างและพัฒนา นิทานพื้นบ้าน

ผลการศึกษาทำให้ทราบเกี่ยวกับประวัติที่มาของนิทานพื้นบ้าน อำเภอมือง จังหวัดจันทบุรี โดยสร้างเป็นนวัตกรรมสื่อนิทานพื้นบ้าน 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่องพระนางกาไว เรื่องตำนานบ้านบางกะจะ และเรื่องตำนานหมู่บ้านโป่งแรด และนำไปเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ เพื่อให้นักเรียนและบุคคลทั่วไปได้ศึกษาและเรียนรู้ประวัติท้องถิ่นของตน ผลจากการศึกษาครั้งนี้เป็นประโยชน์ทั้งเชิงวิชาการเชิงสาธารณะ และเชิงชุมชน คือ ผู้อ่านได้รับความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น, สถานที่สำคัญในชุมชนจากนิทานส่งเสริมทักษะด้านการอ่าน อีกทั้งเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่นให้ชาวต่างชาติ ผ่านนิทานพื้นบ้าน 2 ภาษา (ภาษาไทย - ภาษาอังกฤษ)

คำสำคัญ : นิทานพื้นบ้าน, สตอรี่บอร์ด, จังหวัดจันทบุรี

Abstract

This research has the following purposes: 1) to study the folktales in Muang District, Chanthaburi Province, and 2) to examine the process of developing and designing the folktales using the storyboarding method in the context of bilingual folktales. Data was collected from two main sources: 1) documents from the publishing project of the Office of Arts, Culture, and Community Development at Ramphai Barni Rajabhat University, and 2) oral narrations from knowledgeable community members with expertise in local culture in Muang District, Chanthaburi Province. The research tools were developed through a three-step process: 1) data collection, 2) design, and 3) the creation and development of the folktales.

The study revealed the origins of the folktales from Muang District, Chanthaburi Province, resulting in the creation of three folktale media innovation: featuring The Story of Consort Kawai, The Legend of Bang Kacha Village, and The Legend of Poang Raed Village. These folktales have been published on a website to allow students and the general public to learn about their local history. The research provides both academic and public benefits by offering readers knowledge about local culture and important community landmarks through the folktales. It also promotes reading skills and serves to spread local culture to foreigners through bilingual (Thai and English) folktales.

Keywords : Folktales, Story Board, Chanthaburi Province

1. บทนำ

ภูมิปัญญาทางภาษา คือ ความสามารถในการแฝงข้อคิด สภาพสังคม องค์ความรู้ ตลอดจนความงดงาม และความบันเทิงต่าง ๆ ผ่านสื่อที่เป็นภาษา เช่น ภาษาไทย ภาษาถิ่น วรรณกรรม และบทเพลง โดยผู้รับสารจะต้องวิเคราะห์เนื้อหา สิ่งที่แฝงอยู่ในสารนั้น ๆ ด้วยตนเอง นิทานพื้นบ้านคือ งานหนังสือ หรืองานประพันธ์ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพการดำเนินชีวิต สภาพสังคม เศรษฐกิจ ภาษา ทศนคติ หรือความเชื่อของคนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งเป็นแบบอย่างและมีการถ่ายทอดมาจนถึงคนในสมัยปัจจุบัน นิทานพื้นบ้านถือได้ว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาแบบปากต่อปาก เป็นแหล่งข้อมูลที่บันทึกขนบธรรมเนียมประเพณีของคนในท้องถิ่น ไม่ปรากฏนามผู้แต่งที่ชัดเจน ใช้ภาษาถิ่น ใช้ตัวอักษรท้องถิ่น ใช้ฉันทลักษณ์ท้องถิ่น และมีเนื้อเรื่อง มีจุดมุ่งหมายเพื่อสนองความต้องการของคนในท้องถิ่นบางประการ

นิทานพื้นบ้านถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมเป็นกลุ่มปัญญาทางภาษาที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน การนำนิทานพื้นบ้านมาสร้างเป็นนวัตกรรมนิทาน 2 ภาษา เป็นรูปแบบหนึ่งที่จะสามารถถ่ายทอดความรู้ความคิดให้แก่ผู้สนใจได้ เนื้อหาสาระในนิทานที่มีลักษณะของตัวละคร เหตุการณ์ หรือพฤติกรรมเด่น แปลก สะดุดตา จะกระตุ้นให้เกิดความสนใจ ตั้งใจฟัง ขณะเดียวกันจะได้เรียนรู้ภาษา วัฒนธรรมและจริยธรรมจากการฟังนิทาน เกิดความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับคำ ความหมายของสิ่งต่าง ๆ เป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์และพัฒนาสู่การเรียนรู้ภาษาต่อไป (อรัญญา เพิ่มพิรพัฒน์, 2548: 2)

นิทานพื้นบ้าน นอกจากเป็นกิจกรรมที่สร้างความบันเทิงให้เราจากเรื่องราวต่าง ๆ และก่อให้เกิดจินตนาการแล้ว ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างเสริมคุณธรรมตามที่สังคมมุ่งหวังอีกด้วย ดังที่ อรทัย จันทวิชานวงศ์ (2523 : 2) อธิบายไว้ว่า “เนื้อหาในนิทานนอกจากจะช่วยให้เด็กเกิดความเพลิดเพลินแล้ว ยังสอดแทรกคุณธรรมต่าง ๆ ลงไปด้วย เมื่อเด็กได้ฟังนิทานแล้ว บทบาทของตัวละครในนิทานจะค่อย ๆ ซึมซาบเข้าไปในความคิดและมีผลต่อบุคลิกภาพบางประการของเด็ก” ดังนั้น ภูมิปัญญาของบรรพชนแต่อดีตได้สร้างจินตนาการผูกเป็นเรื่องราวและสอดแทรกคำสอนให้เด็กเห็นตัวอย่างพฤติกรรมที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม แสดงผลของพฤติกรรมว่าผู้ที่ทำความดีจะได้รับสิ่งดีตอบแทน ส่วนผู้ที่ทำความชั่วจะถูกลงโทษ

การศึกษานิทานพื้นบ้านนับได้ว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ เพราะนอกจากจะให้ความบันเทิง ปลุกฝัง คุณธรรมจริยธรรมแล้ว เรายังได้ทราบถึง วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ต่าง ๆ ของบุคคลในอดีต และ ขนบธรรมเนียมประเพณีตลอดจนเข้าใจความเชื่อต่าง ๆ ซึ่งบางอย่างมีคุณค่าน่าภูมิใจ สมควรปฏิบัติ สืบทอดต่อไป ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษานิทานพื้นบ้าน อำเภอเมือง จังหวัด จันทบุรี เพื่ออนุรักษ์ให้คงอยู่สืบไปอย่างยั่งยืนและสู่สากล

2. การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยนวัตกรรมการนิทานพื้นบ้าน 2 ภาษา : กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

ความหมายของนิทานพื้นบ้าน

สำหรับความหมายของนิทานพื้นบ้าน มีนักวิชาการหรือนักปราชญ์ได้ให้ความหมายไว้หลาย ท่าน ดังนี้

วรรณิ ศิริสุนทร (2539: 13) ได้ให้ความหมายของนิทานพื้นบ้านว่า เป็นเรื่องเล่าสืบทอดกันมา เป็นเวลา ช้านาน จนภายหลังมีการเขียนขึ้นตามเค้าเดิม บ้างจดจำเรื่องราวมาเขียนขึ้น บ้างไม่ปรากฏว่า ผู้แต่งดั้งเดิมเป็นใคร มักจะกล่าวอ้างว่าเป็นของเก่าแล้วเอามาเล่าใหม่

ประคอง นิมมานเหมินทร์ (2543: 6) ได้อธิบายถึงความหมายของนิทานพื้นบ้านว่า หมายถึง เรื่องที่เล่า สืบทอดต่อ ๆ กันมาจนถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง เรียกว่า นิทานพื้นบ้านบ้าง นิทานพื้นเมืองบ้าง และนิทานชาวบ้านบ้าง

พรทิพย์ ชังธาดา (2545: 88) ได้ให้ความหมายของนิทานพื้นบ้านว่า หมายถึง เรื่องที่ชาวบ้าน เราถ่ายทอดโดยมุขปาฐะ เป็นภาษาร้อยแก้วหรือร้อยคำสำนวนของชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่น เล่าสืบทอด กันมาเป็นเวลาช้านานจนไม่ทราบว่าเป็นคนต้นคิดขึ้น มักจะขึ้นต้นว่านานมาแล้วหรือกาลครั้งหนึ่ง นานมาแล้วเป็นการเริ่มเรื่อง

จากความหมายของนิทานพื้นบ้านดังที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้านเป็นเรื่องที่เล่า ด้วยปากเปล่าสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านานด้วยถ้อยคำธรรมดาเรียบง่าย ๆ ไม่ปรากฏว่าผู้เล่าดั้งเดิม เป็นใคร เนื้อเรื่องของนิทานอาจเป็นเรื่องที่แสดงความคิด ความเชื่อ แฝงคุณธรรม ให้ความรู้ และสร้าง

จินตนาการให้แก่ผู้ฟัง นิทานพื้นบ้านจึงนับเป็นสื่อที่ดีที่สุดอย่างหนึ่งในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา และการเรียนรู้ของเด็ก

ลักษณะของนิทานพื้นบ้าน

เจือ สตะเวทิน (2527: 46) ได้กล่าวถึงลักษณะของนิทานพื้นบ้านไว้ ดังนี้

1. ต้องเป็นเรื่องเก่า
2. ต้องเล่าด้วยภาษาร้อยแก้ว
3. ต้องเล่าด้วยปากมาก่อน
4. ต้องแสดงความคิดความเชื่อของชาวบ้าน
5. เรื่องจริงที่มีคติแก่นบอโลมเป็นนิทาน เช่น มะกะโท เป็นต้น

โชติ ศรีสุวรรณ (2546 : 10) ได้สรุปลักษณะของนิทานพื้นบ้านไว้ดังนี้

1. เป็นเรื่องเล่าปากต่อปากเป็นภาษาร้อยแก้ว
2. เป็นเรื่องเล่าถ่ายทอดจากปากต่อปาก ไม่มีการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร นิทานเรื่องนั้น ๆ

จะดำรงอยู่ได้นานหรือไม่ขึ้นอยู่กับความจดจำของผู้เล่าและผู้ฟัง แต่ต่อมาเมื่อคนมีความรู้มากขึ้น นิทานพื้นบ้านจึงมี การบันทึกเรื่องราวเป็นตัวหนังสือด้วยภาษาร้อยแก้วเก็บไว้ ตามวัดวาอารามซึ่งเป็น แหล่งเรียนรู้ของคนในยุคนั้น

3. ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง
4. เนื้อเรื่องอาจมีการเปลี่ยนแปลง ผู้เล่านิทานสามารถเพิ่มหรือตัดทอนเนื้อหาตามความเหมาะสมได้

วิเชียร เกษประทุม (2546: 2) ได้รวบรวมลักษณะของนิทานพื้นบ้านตามที่ กุหลาบ มัลลิกะมาส (2518: 42) อธิบายถึงลักษณะสำคัญของนิทานพื้นบ้าน 3 ประการดังนี้

1. เป็นเรื่องเล่าด้วยถ้อยคำธรรมดาเป็นภาษาร้อยแก้วไม่ใช่ร้อยกรอง
2. เล่ากันด้วยปากสืบทอดมาเป็นเวลาช้านานแต่ต่อมาในระยะหลังเมื่อการเรียนเจริญขึ้นก็อาจเขียนขึ้นตามเค้าเดิมที่เคยเล่าด้วยปากเปล่า
3. ไม่ปรากฏว่าผู้เล่าดั้งเดิมนั้นเป็นใคร อ้างแต่ว่าเป็นของเก่าฟังมาจากผู้เล่าซึ่งเป็นบุคคลสำคัญ ยิ่งในอดีตอีกต่อหนึ่ง

จากคำอธิบายเกี่ยวกับลักษณะของนิทานพื้นบ้านที่นักคติชนวิทยาได้กล่าวไว้ข้างต้น สรุปได้ว่าลักษณะของนิทานพื้นบ้านนั้นเป็นเรื่องเล่าด้วยถ้อยคำธรรมดาเป็นภาษาร้อยแก้ว เล่าสืบทอดกันมาด้วยปากโดยไม่ทราบว่ามีผู้เล่าดั้งเดิมคือใคร

ประเภทของนิทานพื้นบ้าน

ประเภทของนิทานมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับกรุปแต่งในแต่ละพื้นที่ ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้แบ่งประเภทของนิทานพื้นบ้านไว้ ดังนี้

ประคอง นิมมานเหมินทร์ (2543 : 8-25) ได้แบ่งประเภทของนิทานพื้นบ้าน ออกเป็น 11 ประเภทดังนี้

1. นิทานมหัศจรรย์ หมายถึง นิทานพื้นบ้านที่แต่เดิมเรียกกันว่า เทพนิยาย นิทานประเภทนี้ทุกเรื่อง มีเรื่องราวของอิทธิปาฏิหาริย์และความสัมพันธ์เหนือธรรมชาติจนถือได้ว่าเป็นลักษณะสำคัญของนิทาน ดังเช่นตัวอย่างนิทานพื้นบ้านของยุโรป เรื่อง สโนว์ไวท์ ซินเดอเรลล่า เจ้าชายกบ เจ้าหญิงนิทรา เป็นต้น

2. นิทานชีวิตมีลักษณะคล้ายคลึงกับนิทานมหัศจรรย์ที่เนื้อเรื่องค่อนข้างยาวหลายตอน ต่างกันคือ นิทานชีวิตดำเนินเรื่องอยู่ในโลกแห่งความจริงบ่งถึงสถานที่และตัวละครชัดเจน อาจมีเรื่องของอิทธิปาฏิหาริย์หรือความมหัศจรรย์แต่มีลักษณะที่ผู้อ่านผู้ฟังเชื่อ เป็นสิ่งที่เป็นไปได้มากกว่านิทานมหัศจรรย์ เช่น นิทานชีวิตของไทยเรื่องไกรทอง ขุนช้างขุนแผน พระลอ

3. นิทานวีรบุรุษเป็นนิทานที่มีขนาดค่อนข้างยาว หลายอนุภาค หลายตอน อาจอยู่ในโลกแห่งจินตนาการหรือโลกที่ดูเหมือนจะเป็นจริง แม้วานิทานมหัศจรรย์และนิทานชีวิตมีพระเอกที่มีลักษณะเป็นวีรบุรุษ แตกต่างกับนิทานวีรบุรุษที่นิทานประเภทหลังนี้เป็นนิทานชุด เล่าถึงการผจญภัยของวีรบุรุษ คนเดียวหลายครั้งหลายหนและมักกล่าวถึงการผจญภัยของวีรบุรุษที่มีความสามารถเหนือมนุษย์

4. นิทานประจักษ์ เป็นนิทานที่มีขนาดของเรื่องไม่แน่นอน บางเรื่องก็สั้นบางเรื่องก็ยาว มักเป็นเรื่องแปลกพิสดารซึ่งเชื่อว่าเคยเกิดขึ้นจริง ณ สถานที่ใดสถานที่หนึ่ง ตัวละครและสถานที่บ่งชี้ชัดเจน อาจเป็นเรื่องของบุคคลในประวัติศาสตร์หรือคนสำคัญของเมือง นิทานประจักษ์จะอธิบายถึงความเป็นมาของสิ่งที่อยู่ในท้องถิ่นอาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติหรือก่อสร้างขึ้นมา ตัวละครและ

สถานที่บ่งไว้ชัดเจน ตัวละครอาจเป็นมนุษย์ เทวดา สัตว์ หรือผีนางนางไม้ นิทาน ประจำถิ่นของไทย เช่น เรื่องพระร่วง ท้าวประจิดกับนางอรพิม เป็นต้น

5. นิทานอธิบายเหตุ เป็นเรื่องที่อธิบายถึงกำเนิด รู้ความเป็นมาของสิ่งที่เกิดขึ้นในธรรมชาติอาจอธิบายถึงกำเนิดของสัตว์บางชนิด สาเหตุที่สัตว์บางชนิดมีรูปร่างลักษณะต่าง ๆ กำเนิดของต้นไม้หรือดอกไม้บางชนิด ความเป็นมาของดวงดาวบางดวงหรือบางกลุ่ม นิทานประเภทนี้มักจะสั้นและเล่าอย่างตรงไปตรงมาเพื่อตอบคำถามว่าทำไมสิ่งนั้นจึงเป็นอย่างนี้

6. ตำนานปรัมปรา ตำนานปรัมปราหรือบางทีเรียกว่า เทพเทพปกรณัมหรือเทพปกรณัม เป็นเรื่องอธิบายถึงกำเนิดของจักรวาล โครงสร้างและระบบของจักรวาลมนุษย์ สัตว์ ปราศกฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ลม ฝน กลางวัน กลางคืน พายุร้อง พายุผ่า ความเป็นมาของชนชั้นผู้นำ ลำดับชั้นและบทบาทหน้าที่ของมนุษย์ ตลอดจนประเพณี พิธีกรรมและการประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ ว่าเกิดเมื่อไรเพราะเหตุใด

7. นิทานสัตว์ สัตว์โดยทั่วไปมักแสดงให้เห็นความฉลาดของสัตว์ชนิดหนึ่งและ ความโง่เขลาของสัตว์อีกชนิดหนึ่ง สัตว์ที่เป็นตัวเอกมีลักษณะเป็นตัวโกง เที้ยวกลั่นแก่งเอาเปรียบคนหรือสัตว์อื่น ซึ่งบางทีก็ได้รับความเดือดร้อนตอบแทนบ้าง บางเรื่องมีหลายตอน ความน่าสนใจของเรื่องอยู่ที่ความขบขันจากการหลอกลวง หรือการตกอยู่ในสถานการณ์ลำบากที่ไม่น่าเป็นไปได้ของสัตว์อันเนื่องมาจากความโง่ของมัน นิทานที่ตัวละครเอกเป็นสัตว์ท่านเล่าโดยเจตนาจะสอนจริยธรรมหรือคติธรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง จัดว่าเป็นนิทานคติหรือนิทานคติที่มีผู้รวบรวมไว้เป็นที่รู้จักกันดี ได้แก่ นิทานอีสป

8. นิทานมุกตลก นิทานที่เรียกว่า มุกตลกมักมีขนาดสั้น โครงเรื่องไม่ซับซ้อนแต่ตัวละครเป็นมนุษย์หรือสัตว์ก็ได้ จุดสำคัญของเรื่องอยู่ที่ความไม่น่าเป็นไปได้ต่าง ๆ แนวคิดของเรื่องที่เป็นมุกตลกมี 16 ประการ คือ ความฉลาด ความโง่ การชนะ การแข่งขันด้วยกลลวง การล่อลวง กลลวงที่ทารุณ กลลวงโดยวิธีแข่งขัน การปลอมแปลง การกล่าวหาที่ผิด ภรรยาที่เลว ความเกียจคร้าน คนหูหนวก นักบวช และการโม้

9. นิทานศาสนา เป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนา ตามทัศนะของผู้เล่ามักถือว่าเป็นเรื่องจริง

10. นิทานเรื่องผี นิทานเรื่องผีมีอยู่ในทุกสังคม ผีบางประเภทไม่ปรากฏชัดเจนว่ามาจากไหนเกิดขึ้นได้อย่างไร

11. นิทานเข้าแบบ หมายถึง นิทานที่มีแบบแผนในการเล่าพิเศษ การเล่าเพื่อความสนุกสนานของผู้เล่าและผู้ฟังโดยแท้ บางเรื่องอาจใช้ในการเล่นเกมสมีหลายแบบ เช่น นิทานลูกโซ่ นิทานหลอกผู้ฟัง นิทานไม่จบเรื่อง และนิทานไม่รู้จบ

ความสำคัญของนิทานพื้นบ้าน

นิทานพื้นบ้านเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่มีความสำคัญยิ่งต่อวิถีชีวิตของคนไทยตั้งแต่อดีตกาลโชติ ศรีสสุวรรณ (2546: 23-25) ได้กล่าวถึงความสำคัญของนิทานพื้นบ้าน ไว้ดังต่อไปนี้

1. นิทานพื้นบ้านให้ข้อคิด คุณธรรม จริยธรรม การอยู่ร่วมกันในสังคม ที่เน้นสิ่งใดควรประพฤติ และสิ่งใดไม่ควรประพฤติ

2. เกิดประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามให้กับสังคมไทย เช่น ประเพณีสงกรานต์ การแห่บั้งไฟ เหนียงแขวนคอฝน ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเกิดจากความเชื่อ อันเนื่องมาจากนิทานพื้นบ้านทั้งสิ้น

3. นิทานพื้นบ้านทำให้เกิดความเพลิดเพลิน เกิดความรักความอบอุ่น มีความเข้าใจในสังคม ใกล้ตัวและสังคมไกลตัว รู้ขนบธรรมเนียมตนเองและผู้อื่น ซึ่งจะช่วยให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

4. นิทานพื้นบ้านสืบทอดวัฒนธรรมทางภาษา เพราะภาษาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ช่วยให้เข้าใจศิลปะการใช้ภาษา ความรอบรู้ การใช้ภาษาที่ถูกต้องชัดเจน

สตอรี่บอร์ด (Storyboard)

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสตอรี่บอร์ด (Storyboard)

Storyboard เป็นเครื่องมือที่ช่วยแสดงภาพลำดับเหตุการณ์หรือขั้นตอนการเล่าเรื่องราวผ่านภาพที่เกิดขึ้นในกรอบต่าง ๆ ซึ่งแต่ละกรอบจะแสดงให้เห็นถึงกิจกรรมหรือฉากที่เกิดขึ้น (Duncan, 2018) โดยการสร้าง Storyboard นั้นมีบทบาทสำคัญในด้านการวางแผนเชิงสร้างสรรค์ โดยเฉพาะในงานที่ต้องการการสื่อสารด้วยภาพ เช่น ภาพยนตร์ แอนิเมชัน การโฆษณา และการออกแบบประสบการณ์ผู้ใช้ (Martin, 2019)

แนวคิดการเล่าเรื่อง (Narrative Theory) มีบทบาทสำคัญในการใช้ Storyboard โดยเน้นการจัดลำดับเหตุการณ์ให้เชื่อมโยงกันเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค (Smith,

2017) การจัดลำดับนี้มักเริ่มจากการวางแผนว่าแต่ละฉากหรือเหตุการณ์จะถูกนำเสนออย่างไร ซึ่งจะช่วยให้เห็นภาพรวมของงานทั้งหมดได้ชัดเจนยิ่งขึ้น (Clark, 2017)

ทฤษฎีการออกแบบเชิงภาพ (Visual Design Theory) ยังเป็นอีกหนึ่งแนวคิดสำคัญในการสร้าง Storyboard โดยการเลือกใช้ภาพและการจัดวางองค์ประกอบภาพต่าง ๆ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสาร การใช้สี มุมกล้อง และองค์ประกอบอื่น ๆ จะส่งผลต่อการสร้างความรู้สึกและบรรยากาศของแต่ละฉาก (Clark, 2017)

3. การใช้ Storyboard ในงานต่าง ๆ

การผลิตภาพยนตร์: Storyboard ถูกใช้ในการผลิตภาพยนตร์และแอนิเมชันเพื่อลดความซับซ้อนในกระบวนการถ่ายทำ โดยจะใช้ในการกำหนดมุมกล้อง การเคลื่อนไหวของนักแสดง และการจัดแสง โดยการวางแผนเหล่านี้ผ่าน Storyboard ช่วยให้ทีมงานทุกคนมีความเข้าใจตรงกัน และลดปัญหาการสื่อสารผิดพลาดในระหว่างการถ่ายทำ (Smith, 2017)

ในด้านการศึกษา: Storyboard ถูกนำมาใช้ในห้องเรียนเพื่อเป็นเครื่องมือในการวางแผนการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนสามารถใช้ Storyboard เพื่อวางแผนการเขียนเรื่องราว หรือทำโครงงานที่ต้องอธิบายลำดับเหตุการณ์ได้ง่ายขึ้น (Johnson, 2016) การใช้ Storyboard ยังช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณในนักเรียน (Martin, 2019)

การตลาดและการโฆษณา: ในงานโฆษณา Storyboard เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวางแผนการนำเสนอแนวคิดและภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์หรือบริการ การวางแผนโฆษณาผ่าน Storyboard ช่วยให้สามารถสื่อสารแนวคิดที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นแนวทางในการประเมินความเหมาะสมของโฆษณาก่อนที่จะเริ่มผลิต (Brown, 2020)

การออกแบบ UX (User Experience): ในด้านการออกแบบประสบการณ์ผู้ใช้ Storyboard ช่วยให้นักออกแบบสามารถวางแผนลำดับการใช้งานของผู้ใช้ได้ชัดเจน โดยช่วยในการทำความเข้าใจความต้องการและการโต้ตอบของผู้ใช้กับแอปพลิเคชันหรือเว็บไซต์ ทำให้สามารถปรับปรุงการออกแบบให้ใช้งานง่ายและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Williams, 2018)

4. ประโยชน์และข้อจำกัดของการใช้ Storyboard

การใช้ Storyboard มีประโยชน์อย่างมาก โดยเฉพาะในการช่วยให้ทีมงานสามารถวางแผนงานอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้าง Storyboard ทำให้ทีมงานสามารถเข้าใจถึงลำดับเหตุการณ์และรายละเอียดของงานได้ดีก่อนการผลิตจริง ซึ่งจะช่วยลดเวลาและค่าใช้จ่ายในการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการผลิต (Green, 2021) อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดของการใช้ Storyboard อยู่ที่ต้องการต้องมีทักษะในการสเก็ตช์ภาพในเบื้องต้น และการปรับเปลี่ยน Storyboard ที่ซับซ้อนอาจทำได้ยากเมื่อสถานการณ์จริงเปลี่ยนแปลงไป (Brown, 2020)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุนทรี ดวงทิพย์ (2525: 82) ได้ศึกษานิทานพื้นบ้าน นิยายและประวัติของชาวบ้าน ตำบลท่าไม้ อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร ในด้านคติชนวิทยา มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์วรรณคดีที่รวบรวมได้ว่ามีลักษณะร่วมกับกฎกติกาบรรพชนของนิทานพื้นบ้านของ เอกเซล โอลริก (Axel Olrik) และวิเคราะห์นิทานพื้นบ้าน แนวคติชน ผลการศึกษา พบว่า นิทานพื้นบ้านมีประวัติสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ระบบครอบครัว และเศรษฐกิจตลอดจนความเชื่อ ประเพณีค่านิยมของชาวบ้านตำบลท่าไม้ที่สะท้อนวรรณคดีท้องถิ่นที่รวบรวมได้

จกมล เกตุมะยูร (2538: 90) ได้ศึกษาวิถีชีวิตของชาวบ้านในนิทานพื้นบ้านอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาเชิงวิเคราะห์วิถีชีวิตของชาวบ้านในนิทานพื้นบ้าน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ผลการศึกษา พบว่า วิถีชีวิตตัวละครด้านความเป็นอยู่สะท้อนให้เห็นสถาบันครอบครัว อาชีพ ประเพณีค่านิยมและความเชื่อและพบว่า สภาพความเป็นอยู่ในนิทานสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของชาวอำเภอคลองใหญ่จังหวัดตราด ทั้งในด้านสถาบันครอบครัวอาชีพ ประเพณีค่านิยม และความเชื่อ ชาวอำเภอคลองใหญ่ เป็นสังคมชนบท มีสภาพความเป็นอยู่ที่มีลักษณะครอบครัวเดี่ยว ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และยึดมั่นประเพณีมีค่านิยมในการเลือกคู่ครองที่มีชาติพันธุ์เดียวกัน และมีความเชื่อทางไสยศาสตร์ ตลอดจนความเชื่อมีอิทธิพลในการกำหนดวิถีการดำเนินชีวิตของชาวอำเภอคลองใหญ่

มาณี กิตติบุญญา (2553: 90) ได้ศึกษานิทานพื้นบ้าน จังหวัดกระบี่ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์จริยธรรม ผลการวิจัยพบว่า ในการวิเคราะห์จริยธรรมในนิทานพื้นบ้าน จังหวัดกระบี่ จำนวน

105 เรื่อง ปรากฏคุณลักษณะทางจริยธรรม 11 ประการ ดังนี้ ความรับผิดชอบ 7 เรื่อง ความซื่อสัตย์ 22 เรื่อง ความมีเหตุผล 24 เรื่อง ความกตัญญูกตเวที 13 เรื่อง การรักษาระเบียบวินัย 4 เรื่อง ความเสียสละ 14 เรื่อง ความสามัคคี 6 เรื่อง การประหยัด 1 เรื่อง ความยุติธรรม 3 เรื่อง ความอดุสาหะ 17 เรื่อง ความเมตตากรุณา 15 เรื่อง นิทานพื้นบ้านจังหวัดกระบี่ที่บรรพบุรุษผูกเรื่องเล่าสืบต่อกันมานั้น ไม่ใช่เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน แต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ยังสอดแทรกคุณค่า แง่คิดต่าง ๆ ไว้ในนิทานเพื่อสั่งสอนลูกหลาน ให้ประพฤติปฏิบัติตนตามทำนองคลองธรรม

ฉันทนา เย็นนาน (2539: 100) ได้ศึกษาวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านภาคกลาง มีจุดมุ่งหมายศึกษาวิเคราะห์คุณธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านภาคกลาง ผลการศึกษาพบว่า คุณธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านภาคกลางแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ คุณธรรมเฉพาะตน และคุณธรรมต่อสังคม คุณธรรมเฉพาะตน มีมากกว่าคุณธรรมต่อสังคม คุณธรรมที่ปรากฏมากที่สุด คือ ความเมตตากรุณาคุณธรรมที่ปรากฏน้อยที่สุด คือ ความสำนึกผิดและความไม่โลภ

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 เพื่อศึกษานิทานพื้นบ้าน อำเภอมือง จังหวัดจันทบุรี

3.2 เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาและออกแบบ โดยใช้กระบวนการสร้าง Story board ในบริบทของนิทานพื้นบ้าน 2 ภาษา อำเภอมือง จังหวัดจันทบุรี

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประยุกต์ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลนิทานพื้นบ้านของอำเภอมือง จังหวัดจันทบุรี จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์และเรียบเรียงเนื้อหาเพื่อสร้างนวัตกรรมนิทานพื้นบ้าน

4.1 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้มีขอบเขตด้านเนื้อหาโดยมุ่งศึกษานิทานพื้นบ้าน อำเภอมือง จังหวัดจันทบุรี โดยใช้ข้อมูลจากแหล่งที่มา ดังนี้

4.1.1 ศึกษาจากเอกสาร ได้แก่ โครงการเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับจันทบุรี สำนักศิลปวัฒนธรรมและพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

4.1.2 ศึกษาจากคำบอกเล่าของบุคลากรในสถานศึกษา ปราชญ์ชาวบ้าน คนในชุมชนที่มี
ภูมิรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

นิทานพื้นบ้านของอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี มีจำนวน 3 เรื่อง ที่ผู้วิจัยนำมาเรียบเรียง
และถ่ายทอดเป็นลักษณะของนิทานเพื่อให้อ่านและทำความเข้าใจง่าย สามารถเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า
ให้นักเรียนและบุคคลที่สนใจ

4.2 วิธีการสร้างเครื่องมือ/วิธีการดำเนินงาน

4.2.1 ขั้นตอนก่อนการผลิต

1) ทำการศึกษา รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์เนื้อเรื่องนิทานพื้นบ้านอำเภอเมือง จังหวัด
จันทบุรี

2) แก้ไข ปรับปรุง เรียบเรียงเนื้อหาให้เข้าใจง่าย และนำไปผลิตสื่อ/นวัตกรรม

3) จัดทำ Story board เพื่อใช้ในการจัดทำสื่อ/นวัตกรรม

4.2.2 ขั้นตอนการออกแบบ

1) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลนิทานพื้นบ้าน 2 ภาษา (ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ) เพื่อ
ใช้เป็นข้อมูลในการสร้างสื่อ/นวัตกรรม

2) กำหนดจำนวนเรื่อง ในวิจัยนี้ได้กำหนดสร้างนวัตกรรมนิทาน 3 เรื่อง

3) กำหนดโครงเรื่อง/เนื้อเรื่อง

4.2.3 สร้างและพัฒนานิทานพื้นบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

5. ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยนวัตกรรมนิทานพื้นบ้าน 2 ภาษา : กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
ผู้วิจัยสรุปประเด็นการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. นิทานพื้นบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี มีการเก็บข้อมูลนิทานพื้นบ้าน อำเภอเมือง
จังหวัดจันทบุรี จากการศึกษาเอกสาร ได้แก่ โครงการเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับจันทบุรี สำนัก
ศิลปวัฒนธรรมและพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และการให้ข้อมูลจากบุคลากร
ในสถานศึกษา ปราชญ์ชาวบ้าน คนในชุมชนที่มีภูมิรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของอำเภอเมือง

จังหวัดจันทบุรี ปรากฏเป็นนิทานจำนวน 3 เรื่อง คือ 1. เรื่องพระนางกาไว 2. เรื่องตำนานบ้านบางกะจะ และ 3. เรื่องตำนานหมู่บ้านโป่งแรด

2. ผู้วิจัยใช้กระบวนการพัฒนาและออกแบบโดยใช้กระบวนการสร้าง Story board ในบริบทของนิทานพื้นบ้าน 2 ภาษา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โดยพบว่า เนื้อเรื่องของนิทานพื้นบ้านที่แต่งขึ้นจะสอดแทรกองค์ความรู้หลักคติความเชื่อของคนในชุมชนผ่านการบอกเล่าของตัวละคร อีกทั้งมีภาพประกอบและภาษาที่เข้าใจง่าย เพื่อให้ผู้อ่านสนใจติดตามจนจบเรื่อง ในที่นี้ผู้วิจัยนำเสนอนิทานพื้นบ้านทั้ง 3 เรื่อง โดยมีรายละเอียดปรากฏทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ดังนี้

พระนางกาไว

ในกาลครั้งหนึ่ง มีกษัตริย์ผู้ครองนครหนึ่งชื่อนครอังคบุรี ตั้งอยู่ที่เชิงเขาสระบาปทางด้านตะวันตก ทรงพระนามว่า พระเจ้าพรหมทัตน์ พระองค์มีเอกอัครมเหสีมีพระนามว่า พระนางเจ้าจางพิพัฒน์ และมีราชโอรสด้วยกันสองพระองค์ องค์เชษฐาทรงพระนามว่า เจ้าไกรวงษ์ องค์อนุชาทรงพระนามว่า เจ้าพงษ์สุริยามาศ ต่อมาพระเอกอัครมเหสีสิ้นพระชนม์ทั้งราชโอรสทั้งสองไว้กับพระราชบิดา แต่ว่าพระเจ้าพรหมทัตน์ได้ทรงอภิเษกมเหสีองค์ใหม่ขึ้นอีก ทรงพระนามว่า พระนางกาไว เป็นเชื้อชาติของซึ่งทรงพระโณมสิริพิลาสเป็นที่โปรดปรานของพระเจ้าพรหมทัตน์ยิ่งนัก และได้มีพระโอรสด้วยกันอีก 1 พระองค์ ทรงพระนามว่า พระไวยทัตน์

อยู่ต่อมา พระนางกาไวเป็นผู้มีจิตใจจิดจางในราชโอรสที่ประสูติจากเอกอัครมเหสีเดิม คือ พระนางเจ้าจางพิพัฒน์ พระนางกาไวมักใหญ่ใฝ่สูงหวังจะให้พระไวยทัตน์ราชโอรสครองนคร ตนจะได้มีอำนาจต่อไป หากว่าพระเจ้าพรหมทัตน์เสด็จสวรรคตแล้ว จึงทรงวางแผนกำจัดเจ้าไกรวงษ์และเจ้าพงษ์สุริยามาศซึ่งตามกฎหมายเถียรบาลย่อมมีสิทธิ์ในราชสมบัติมากกว่า เพื่อไม่ให้เป็นที่กีดขวางแผนการของตน ความคิดนี้คงจะทรงคิดมาตั้งแต่แรกที่ได้ทรงเสกสมรส ครั้นเมื่อตนมีพระราชโอรสก็ทรงดำเนิงานเพื่อให้พระเจ้าพรหมทัตน์ซึ่งโปรดปรานตนเป็นทุนอยู่ ลุ่มหลงตนยิ่งขึ้นถึงการลอบทำเสน่ห์ยาแฝดให้พระราชสวามีทรงเสวย เพื่อให้หลงรักตนแต่เพียงองค์เดียวและได้โอกาสคราวใดก็พยายามเพ็ดทูลให้พระเจ้าพรหมทัตน์กำจัดเจ้าไกรวงษ์และเจ้าพงษ์สุริยามาศเสีย โดยหาเรื่องยุยงว่าลูกเลี้ยงทั้งสองไม่ดี ประการใดประการหนึ่งอยู่เสมอ พระเจ้าพรหมทัตน์ แม้จะทรงเสนาหาในพระนางเจ้ากาไวเพียงใด ก็ยัง

ทรงมีสติอยู่ ไม่ทำอะไรรุนแรงแก่ราชโอรส แต่ในที่สุดเกรงว่า พระราชโอรสทั้งสองจะถูกลอบปลงพระชนม์ จึงทรงเรียกพระราชโอรสทั้งสองมาชี้แจงแสดงเหตุผลให้หลบหนีออกไปจากเมือง ทั้ง ๆ ที่ทรงอาศัยในราชโอรสอยู่ แล้วพระราชทานทรัพย์เงินทองให้พอสมควรและพระราชทานพลยศต่าง ๆ ให้ อีกองค์ละ 1 ทะนานด้วย เพื่อใช้จ่ายในการเดินทางต่อไป ฝ่ายเจ้าไกรวงศ์และเจ้าพงษ์สุริยามาศ แม้จะทรงทราบเบื้องหลังอยู่ แต่ด้วยความเกรงพระทัยในพระราชบิดา สองราชโอรสก็เสด็จ ออกจากเมืองของพระราชบิดาไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสาน) ระหว่างที่เสด็จไปตามทางนั้น ทรงได้รับความยากลำบากกรากกรำมาก จนแทบจะเอาพระชนม์ไม่รอด เสด็จประพาสไปจนเข้าเขตแคว้นพระตะบอง แคว้นหนึ่ง ต่อมาโอรสทั้งสองของพระเจ้าพรหมทัตสน์นี้ ก็ได้อภิเษกสมรสกับบุตรเจ้าเมืองพระตะบองในแคว้นนั้นคนละเมืองทรงพระเกษมสำราญสืบไป

เมื่อพระนางกาไวดำเนินงานตามแผนบรรลุไปขั้นหนึ่งแล้ว ก็พยายามรวมอำนาจต่าง ๆ เข้าไว้ในมือของตนและเกรงว่าถ้าซักช้า พระเจ้าพรหมทัตสน์จะยกราชสมบัติให้แก่โอรสซึ่งประสูติแก่เอกอัครมเหสีพระองค์ก่อน คือ เจ้าไกรวงศ์และเจ้าพงษ์สุริยามาศก็ได้ จึงจัดการวางยาพิษ เพื่อปลงพระชนม์พระเจ้าพรหมทัตสน์ ครั้นเมื่อพระเจ้าพรหมทัตสน์สวรรคตแล้ว พระนางกาไวก็สถาปนาพระโอรสซึ่งขึ้นเป็นกษัตริย์ได้สมประสงค์ของตนโดยไม่มีอุปสรรคอันใด และตั้งตนเป็นผู้สำเร็จราชการ อันนับว่าได้เป็นใหญ่เป็นโต มีอำนาจสมใจ โดยอ้างว่าราชบุตรโอรสยังทรงพระเยาว์อยู่ เมื่อมีอำนาจใหญ่ ยิ่งแล้วพระนางก็ทรงทำนุบำรุงไพร่พลให้เข้มแข็ง เตรียมไว้รับศึกซึ่งทรงดำริว่า จะเกิดจากเจ้าไกรวงศ์และเจ้าพงษ์สุริยามาศที่ถูกขับออกจากเมืองไปนั้น

ฝ่ายเจ้าไกรวงศ์ เจ้าพงษ์สุริยามาศ สองพี่น้องได้ไปทรงตั้งหลักอยู่หัวเมืองในแคว้นพระตะบอง ทรงทราบเรื่องราวพระราชบิดาสวรรคต โดยพระนางกาไววางยาพิษ และพระนางกาไวขึ้นครองเมืองก็ไม่พอพระทัย รีบกรีธาทัพเพื่อชิงเมืองคืน เพราะถือว่าพระองค์มีสิทธิ์ในราชสมบัติยิ่งกว่าใคร กองทัพที่ยกมาเป็นกองทัพใหญ่พร้อมด้วยกองทหารไพร่พล กองทัพช้าง กองทัพม้า เป็นอันมาก ยกทัพ รอนแรมมาผ่านบ้านใหญ่บ้านน้อยมาหลายแห่ง เช่นบ้านกำเรียง (พุมเรียง) บ้านบึงชะนัง บ้านแปลง บ้านใหม่ เป็นต้น เมื่อเดินทางมาถึงบ้านทัพตติและข้ามมาริมคลองโป่งน้ำร้อนฝั่งบ้านกิ่งกำพูก็ให้พักหยุดพักอยู่

ฝ่ายชายาของเจ้าไกรวงศ์และเจ้าพงษ์สุริยามาศ ก็ยกทัพหนุนหลังตามมาช่วยพระสวามีของตนมาทันกันที่นั่น แต่ชายาของทั้งสองพระองค์กำลังมีครรภ์ได้กำหนดคลอด ก็มาคลอดที่ริมบ่อน้ำร้อนอยู่ที่ริมคลองโป่งน้ำร้อนนั้น คลอดพร้อมกันทั้งสองคน จึงต้องหยุดทัพอยู่ที่นั่นหลายวัน เมื่อชายาและกุมาร

ทั้งสองเป็นปกติแข็งแรงดีแล้ว ก็เดินทัพต่อไปผ่านบ้านคลองตากง บ้านคลองขวาง มาถึงบ้านทัพไทรก็หยุดทัพอยู่ที่นั่นอีก ออกจากบ้านทัพไทร มาหยุดอยู่บ้านทัพนคร (อำเภอมะขาม) ออกจากบ้านทัพนคร ก็ผ่านบ้านต่าง ๆ ทางอำเภอมะขาม ผ่านบ้านท่าหลวง บ้านแสนตอ บ้านน้ำรัก และบ้านสงสวน (พวกพระวงศ์ที่ยกทัพมาลงอาบน้ำกันที่นั่น ซึ่งเป็นริมแม่น้ำจันทบุรี) ให้เจ้าพนักงานตั้งด่านเก็บส่วยที่บ้านเกาะส่วย (อยู่ในตำบลท่าหลวงเก่า) แล้วยกมาบ้านพลับพลาให้ตั้งทัพมั่นอยู่บริเวณหนองทัพมั่น (อยู่ทางทิศเหนือของ ร.ร.วัดพลับพลาประมาณ 1 กม.) ให้ไพร่พลขุดสระเพื่อใช้น้ำในกองทัพทั่วทั้งตำบลพลับพลาที่กองทัพแยกย้ายไปตั้งมั่นอยู่เพื่อทำการตีเมืองกาไวต่อไป ได้ตั้งพลับพลาขึ้นที่บริเวณริมหนองพลับพลา (อยู่ทางตะวันตกของวัดพลับพลา)

ครั้นแล้วทั้งสองราชโอรสก็จัดกองทัพเข้าตีเมืองนางกาไวเป็นรูปปีกกาเรียนลำดับทหาร ไพร่พลทัพช้าง ทัพม้า ตามแผนยุทธศาสตร์สมัยนั้น พี่ชาย (เจ้าไกรวงศ์) ได้อยกเข้าตีทางปีกซ้ายชื่อว่า หนองพี่ชาย (เดี๋ยวนี้เรียกว่าหนองขี้ควายเพราะฝูงควายผ่านไปมาและอาศัยน้ำในหนองนี้มาก หนองนี้อยู่ทางทิศใต้ของเมืองพะเนียดหรือเมืองกาไว) ส่วนน้องชาย (เจ้าพงษ์สุริยามาศ) ยกเข้าตีทางปีกขวา เดินทัพแต่ทิศเหนือแล้วที่โอบล้อมไปทางทิศตะวันตกของเมืองปลายปีกทัพและทัพหนุนมาจดริมฝั่งแม่น้ำจันทบุรี เพื่อตีล้อมหนุนเข้าไปตีทางทิศตะวันตกของเมืองเพื่อล้อมเมืองไม่ให้นางกาไวหนีออกไปได้ ทัพลาวให้ตั้งมั่นเตรียมพร้อมอยู่ที่บ้านลาว (เดี๋ยวนี้มีชื่อว่า บ้านลาวอยู่ในหมู่ 13 ของตำบลพลับพลา) ทัพขอมได้ตั้งมั่นอยู่ที่บ้านขอม (อยู่ถัดบ้านลาวลงไปเป็นหมู่ 1 ของตำบลจันทนิมิต ฝั่งแม่น้ำจันทบุรี)

พระนางกาไวก็จัดทัพสู้รบและป้องกันเมืองไว้ทุกด้าน ทหารเริ่มรบปะทะกันที่หัวงทำการ (เดี๋ยวนี้เพี้ยนชื่อเป็นหัวงธรรมการ) อยู่ระหว่างตำบลพลับพลาและตำบลคลองนารายณ์ทางทิศเหนือของเมืองนางกาไว แล้วกองทัพทั้งสองฝ่ายทำการรบกันทุกด้าน ทางด้านเหนือและทางด้านตะวันตกของเมืองรบกันรุนแรงที่สุด ทางด้านตะวันตกช้างทรงของเจ้าพงษ์สุริยามาศพบกับช้างทรงของพระไวยทศน์ (โอรสของพระนางกาไว) ก็จับช้างวิ่งเข้าชนรบพุ่งกันด้วยความสามารถ ช้างของพระไวยทศน์เสียที เจ้าพงษ์สุริยามาศได้ทำที่ฟันด้วยข้าว (หอกด้ามยาว) ถูกพระไวยทศน์ สิ้นพระชนม์บนหลังช้าง ช้างวิ่งหนีกลับเข้าไปในเมือง ทหารไพร่พลก็รบกันอย่างตะลุมบอนทหารพระนางกาไวก็แตกถอยหนีเข้าไปในเมือง (ช้างเจ้าสุริยามาศรบชนกันกับพระไวยทศน์ตรงที่เกาะทัพแตก เดี๋ยวนี้เรียกเพี้ยนเป็นเกาะตะแบกอยู่ทางทิศตะวันตกของวัดทองทั่ว)

พระนางกาไวทราบว่พระไวยทัศนึ้นพระชนมืในการรบ ทหารก็แตกหนีร่นถอยเข้าเมือง ก็คิดจะตัดศึกไม่ให้ทหารฝ่ายตรงข้ามตีเข้าไปโดยความรุนแรงและคิดจะหนีออกจากเมืองจึงให้เอาทองคำส่วนหนึ่งหว่านให้ทหารของเจ้าพงษ์สุริยามาตามแนวรบซึ่งล้อมไปด้วยกอไผ่ป่า และให้ทหารประกาศว่าในเมืองไม่มีอะไรแล้วเงินทองเอาออกหว่านให้ทหารหมด ทหารของเจ้าไกรวงษ์ และเจ้าพงษ์สุริยามาศ ก็ถากกอไผ่เก็บเงินทองกันเป็นการใหญ่ เดียวนี้ก็ยังมืทองหลงเหลืออยู่บ้าง ที่ตรงนี้เรียกว่า โคกทองทั่วเพราะเป็นโคกใหญ่สูงมืทุ่งล้อมรอบ วัดที่ตั้งอยู่ในที่นี้บริเวณนี้จึงได้นามว่า วัดทองทั่ว พระนางกาไวรวบรวมทรัพย์ที่มีค่าได้พอสมควรแล้วก็เตรียมหนีออกทางด่านใต้ของเมืองก็พบกับทัพเจ้าไกรวงษ์ขับทหารล้อมเข้ามา พระนางกาไวหนีออกไม่ได้จึงกลับเข้าไปในเมืองเอาทรัพย์อันมีค่า ขุดหลุมฝังขุกซ่อนไว้โดยเฉพาะส้วมหรือเว็จ พระนางกาไวได้เอาทองคำรูปพรรณต่าง ๆ ทิ้งลงไปมากที่สุด แล้วก็เข้าห้องบรรทมดื่มยาพิษอันชื่อว่า มหาไว สิ้นพระชนมือยู่ในห้องบรรทมนั้น

เจ้าไกรวงษ์และเจ้าพงษ์สุริยามาศ เมื่อรบศึกได้ชัยชนะตีเมืองกาไวด่แล้วก็พักทัพอยู่ในเมืองจัดการเกี่ยวกับราชทรัพย์ เมื่อรวบรวมได้เสร็จแล้วก็ทำการบูรณะวัดทองทั่ว เมื่อบูรณะเรียบร้อยแล้ว ก็ยตราทัพไปตั้งที่สระดักบาตรเพื่อกำบุญดักบาตรฉลองชัยชนะกันที่นี้ (สระนี้ขุด เมื่อสมัยเจ้าไกรวงษ์, พงษ์สุริยามาศยกมารบเพื่อใช้น้ำ เดียวนี้อยู่ที่บ้านดาวเรือง ตำบลพลับพลาหมู่ที่ 10) ส่วนคนที่อยู่ในพื้นเมือง ใครจะสมัครไปด้วยก็รับไป ใครไม่ไปก็ทรงอนุญาตให้อยู่ที่เดิม เมื่อฉลองชัยชนะที่สระดักบาตรแล้วก็มาสร้างบูรณะวัดพลับพลา เมื่อสร้างบูรณะวัดพลับพลาเรียบร้อยแล้วให้ชื่อว่า วัดพลับพลาชัยศิริ ที่หน้าโบสถ์ให้วาดรูปเจ้าพงษ์สุริยามาศ ทรงชนช้าง รบชนะช้างทรงพระไวยทัศนึ้นไว้ด้วยเพื่อเป็นที่ระลึกในชัยชนะครั้งนี้ เมื่อเสร็จสร้างซ่อมบูรณะวัดพลับพลาชัยศิริ แล้วก็เสด็จยตราทัพกลับไปสร้างเมืองใหม่ที่เขาสามสืบชื่อว่า เมืองสามสืบ ประทับอยู่ที่เมืองนี้ต่อไป (เมืองสามสืบเดียวนี้เป็เมืองร้างอยู่ในอำเภอโป่งน้ำร้อน ที่เมืองร้างแห่งนี้มีทรัพย์ในดินอันมีค่าอยู่มาก)

นิทานหรือตำนานเรื่องนี้ก็จบลงเพียงเท่านี้ ส่วนสระที่ขุดไว้ใช้น้ำในกองทัพครั้งนั้น มีสระหนองอีกหลายแห่งไม่ได้เขียนไว้เพราะเป็นสระหนองเล็ก ๆ (ศุภวัฒน์ เอ็มโอช, สัมภาษณ์ 15 มกราคม 2566)

Nang Kawai

Once upon a time there was a king named Brommadthat who ruled the city of Angkhaburi situated on the west side of Khao Sa Bap Mountain. He had the consort named Princess Chongphiphat and from her he had got 2 sons named Prince Kraiwongse and Prince Pongsuriyamat respectively. Afterwards the consort passed away leaving the two sons with their father. Consequently the king got married with a woman of Chong ethnic. Her name was Kawai. She was appointed the new consort. As she was so beautiful she became much beloved to the king. By the king she got her own son named Prince Waiyathat.

Afterwards Kawai was envying the sons of the late consort Chongpipat. She was ambitious expecting Prince Waiyathat who was her own son to enthrone after the king pass away so that she herself could hold the power. In order that the both princes, Kraiwongse and Pongsuriyamat, could not be against to her way then she set the plan to get rid of them who, according to the royal law, were more rightful to the throne.

The consort might have thought about this plan since her marriage. Once she had begotten her own son she conducted her plan to make the King who actually loved her, to be much more infatuated with herself than before. She even secretly used a love-potion mixing in the King's food to make him infatuated with her. Whenever she had a chance she would ask the king to get rid of the two princes by accusing the two stepsons of some bad deeds.

King Bhrommathat even infatuated with his wife, still had conscience. He didn't do anything violent to his sons but worrying that they might get assassinated some days. In spite of the love he had for them, he then called for the two sons to explain the condition with reasons to them and suggest them to flee from the city. Beside the appropriate treasures provided, the king gave them each one basket of colorful gems, as for expense during their travelling.

By respect to their father, although Prince Kraiwongse and Prince Phongsuriyamat knew the background of situation they went out of their father's city to the northeast. While travelling the two face a lot of severities and troubles as to almost wasting their life. They at last arrived at the area of Battambon kingdom. They afterwards got married with the daughters of the ruler of Battambong and lived their lives happily there.

When Kawai attained success in the first step of her plan she then tried to seize the power. She worried that if delaying the king might yield the throne to his sons who were born from his late consort, so she poisoned the king.

After Bhrommathat passed away Kawai crowned her son Prince Waiyathat without any obstacles. She also created herself the regent by the reason that the new king was still young. With the power in her hand she maintained and developed the forces as preparation for fighting against the enemy she expected might come from the two princes who were expelled from the city.

The two brothers, Prince Kraiwongse and Prince Phongsuriyamat, who settled down at a province of Battambong got the news about their father's death of being poisoned and about the city governing of Kawai. With wrath the lead the large fighting forces consisting of war-elephants and cavalry past several villages (bans) such as Ban Kamriang, Ban Bueng Chanang, Ban Plaeng and Ban Mai. When their armies arrived at Ban Thappattee and crossed the Poang Nam Ron canal they took a break on the canal bank near Ban King Kam Puch.

At the same time the pregnant wives of Kraiwongse and Phongsuriyamat lead the forces following to help their husbands. They met that place. And at that very place the wives delivered the babies, so the army had to spend few days there.

When the wives and their baby boys had become healthy enough the princes then moved their armies past the following villages: Ban Klong Ta Khong, Ban

Klongkhwang, and stopped for a break again at Ban Thapsai. From Ban Thapsai the army continued moving and stopped at Ban Thapnakhorn (in the area of Makham District). From Ban Thapnakhorn the army moved past several villages in the area of the modern Makham District. It passed Ban Thaluang, Ban Saentor, Ban Namrak, and Ban Songsanan (located on the bank of Chanthaburi River where the royal family members in the army took a bath). At Ban Kor Suay the officers were ordered to set the checkpoint for collecting the tribute. The army then moved to Ban Plappla and settled down on the area of a swamp called Nong Thapman (around 1 kilometer north of the present Wat Plappla School). Over the whole area of Plappla Sub district the soldiers were ordered to dig the pools as to reserve water for the army that split to set down. On the edge of the swamp named Nong PLappla (in the west of Wat Plappla), a pavilion was built up to be the center for preparation of attacking the city of Kawai.

The two princes prepared their army to attack Kawai's city. They formed the army as the crow's wings. They set the procession of soldiers, war-elephants, cavalry, according to the military strategies in those days. Prince Kraiwongse, the elder brother, lead the troop to attack by the left wing at the point later called Nong Phi Chay (the elder brother's swamp), but it is called at present Nong Khi Khway (the swamp of buffalo's dung), because a lot of buffalos passed through and drink water in it. The place is in the south of Pha Neert City, or Kawai City.

Prince Phongsuriyamat, the younger brother, lead the troop to attack by the right wing. He started from the north and then moved around to the west of the city. His wing tip together with the supporting troops spread up to the bank of Chanthaburi River in order to devastate and make an attack the west side and enter the city. The two brothers surrounded the city not to allow Kawai to flee. The Laos troop, an alliance of the two brothers settled at Ban Lao (also present called Ban Lao village in village group no.13, Plappa sub district). Another alliance was Khom troop settling at

Ban Khom (situating next to Ban Lao, on Chanthaburi River bank, and at present is the village group no.1 of the sub district Chanthanimit).

Consort Kawai prepared military for protecting the city at every side. The battle began at the place called Huang Thamkan (distorted to be Huang Thamma Kan). The place is in between the sub districts of Plappla and Klong Narai, in the north of Kawai's city. The battle between the opposite sides were fighting ferociously in the northern and the western battlefields.

In the western battle field the war elephant rode by Prince Phongsuriyamat was facing the one rode by Prince Waiyathat (Kawai's son). The both were fighting against each other bravely. The latter's elephant then became inferior to the former's one. Phongsuriyamat got chance and then killed Waiyathat with his weapon, a long handled spear. Waiyathat was killed on his elephant's back. The soldiers were fighting in hand-to-hand fights. The Waiyathat's elephant and Kawai's troops were defeated and dispersed away back to inside the city. (The place where Phongsuriyamat and Waiyathat were fighting was called Kor Thap Taek, or the island of breaking troop, but has distorted to be called Kor Ta Baek).

Kawai got to know her son was killed and his troop was attacked dispersing back to inside the city. She thought to stop the war before her enemy attack the city with violence. She also thought to flee away from inside the city. She then ordered to sow some gold along the frontline of Prince Phongsuriyamat's troops announcing there was nothing left inside the city because all the gold had been sown for the soldiers. The place was surrounded with the groves of wild bamboo. The soldiers in Kraiwongse's and Phongsuriyamat's troops cut the bamboo clumps down then collected the gold. At present some left gold is often discovered. The place is now called Khoke Thong Tua, or Mound of Scattered Gold, because it is a high mound surrounded by the paddy field.

The Buddhist temple situating on this place was named Wat Thong Tua. Consort Kawai collected some valuables and then prepared to flee through the south bound of the city but she was not successful in fleeing because the enemy's troops invaded by that side. She then returned to inside of the city digging the holes and buried the valuables. She also dropped a lot of gold down into her private privy. Kawai entered her bedroom and drank the poison. She was believed to be dead in her bedroom.

When Prince Kraiwong and Prince Phongsuriyamat got victorious in the battle and occupied Kawai city. They settled down their troops in the city, collected the late king's treasure and then repaired Wat Thong Tua. After that they moved to a swamp named Sa Tak Baat to celebrate their victory at that place, (The swamp was dug for water at the time when the two brothers lead their troops for war, and nowadays it is in the area of Dow Ruang village Group no.10, in Plappla sub district). They took the urbanite people who liked to follow them and allowed those who wanted to live in their old places. After the victory celebration at Sa Tak Baat the two princes went to repair Wat Plappla.

After reforming Wat Plappla they named it Wat Plappla Chai Siri. In front side of the temple they ordered to paint the picture of Prince Phongsuriyamat fighting on elephant's back and defeated Prince Waiyathat, as for a memory of that victory. Afterwards they lead their armies and returned to build a new city at Kho Sam Sip Mount, and lived there, (the city has become a ruined city in the area of Pongnamrorn District, and it is said still there are a lot of valuables under the ground).

It is the end of this legend. There are several swamps dug for water supplying the armies, but not referred in the stories, because they are of small size.

ตำนานบ้านบางกะจะ

เดิมที่บ้านบางกะจะเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ อยู่ห่างจากตัวเมืองจันทบุรีประมาณ 7-14 กิโลเมตร การคมนาคมไปมาไม่ค่อยสะดวก ต้องเดินทางด้วยเท้า หมู่บ้านนี้มีป่าไม้หนาแน่นและติดกับคลอง จึงมีสัตว์จำพวกนกและกาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะพวกกา ดังนั้นในตอนเย็นของทุกวันจะได้ยินพวกนกกาส่งเสียงร้องกันดังลั่น อยู่บนต้นไม้ ฉะนั้นถ้าใครมาเที่ยวหรือผ่านมาในบ้านนี้ในตอนเย็น ๆ ก็จะได้ยินเสียงร้องของสัตว์พวกนี้ดังสนั่นป่า ดังนั้นคนทั่ว ๆ ไป จึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่า “บ้านบางกาจับ” แต่ต่อ ๆ มาได้มีการเปลี่ยนไปเป็น “บ้านบางกะจะ” จนถึงปัจจุบันนี้

ปัจจุบันบางกะจะเป็นชื่อตำบล ๆ หนึ่งในอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ซึ่งมีทั้งหมด 12 หมู่บ้าน แต่ที่เรียกกันว่า “บางกะจะ” นั้นหมายถึงหมู่ที่ 1 ของตำบลนี้ ส่วนหมู่บ้านอื่น ๆ ก็มีชื่อแตกต่างกันออกไป เช่น บ้านตะบะเตี้ย บ้านท่าแฉลบ บ้านเก่า บ้านหัวหิน บ้านป่าไผ่ บ้านเกาะลอย เป็นต้น แต่ชื่อดังกล่าวก็อยู่ในตำบลบางกะจะทั้งสิ้น

ปัจจุบันหมู่บ้านบางกะจะได้เจริญกว่าเมื่อก่อนมาก มีตลาดภายในหมู่บ้าน จนจัดตั้งเป็น “สุขาภิบาล” ปัจจุบันเป็นเทศบาลตำบลบางกะจะ การคมนาคมติดต่อกับสะดวก เป็นทางผ่านของตัวเมืองจันทบุรี และอำเภอท่าใหม่ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ มีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์แห่งหนึ่ง คือ “ค่ายเนินวง” ซึ่งสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 นับว่าเป็นโบราณสถานที่สำคัญแห่งหนึ่งในจังหวัดจันทบุรี (ศุภวัฒน์ เอ็มโอช, สัมภาษณ์ 15 มกราคม 2566)

Legend of Ban Bang Kacha

Originally Ban Bang Ka Cha was a small village locating about 7-8 kilometers far from Chanthaburi City. The communication was inconvenient and the people had to walk only. The village was plentiful of dense forests and it was next to the canal. By such circumstance, there were many bird species, especially the crows, residing the area of the village. When the people passed by that village could hear the loud noise of the birds over the forests. Therefore, the village was called “Ban Bang Ka Chap”, or the village where the crows sit. But the name has been distorted to “Ban Bang Kacha.”

At present the word “Bang Kacha” is the name of a sub district in Muang District of Chanthaburi Province. The sub district is consisting of 12 villages. The name “Bang Kacha” belongs to the first village. Other villages have different names such as Ban Kabok Tia, Ban Tha Chalaep, Ban Kao, Ban Hua Hin, Ban Pa Tai, and Ban Kor Loi. All these village names are in Bang Kacha sub district.

At present the Bang Kacha Village is much more developed than it was before. There is a market in the village. The sanitation was established and afterwards it has become Municipal District of Bang Kacha. The communication is convenient. It is the passage between Chanthaburi City and District Tha Mai.

ตำนานหมู่บ้านโป่งแรด

หมู่บ้านโป่งแรด เดิมเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ มีผู้ตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่เพียง 10 หลังคา ตั้งอยู่ในป่าดงดิบห่างจากเขาสระบาปออกไปทางทิศตะวันตกประมาณ 1 กิโลเมตร และมีแม่น้ำไหลผ่านกลางหมู่บ้าน 2 สาย เรียกว่า คลองโป่งแรด และคลองว่านเหลือง ทางทิศเหนือของหมู่บ้านมีหนองน้ำและเป็นโป่ง ติดกับโป่งออกไปทางทิศตะวันตกเป็นเนินใหญ่และยาว มีความกว้างประมาณ 1 กิโลเมตร ยาวประมาณ 3 กิโลเมตร อาศัยคำบอกเล่าต่อกันมาว่า บริเวณเนินดินและป่าทึบของหมู่บ้านนี้ เป็นที่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด ทั้งสัตว์น้อยใหญ่มากมาย เช่น นก ลิง ค่าง เสือ หมี แรด เป็นต้น สัตว์เหล่านี้ใช้หนองน้ำที่อาบกิน แรดซึ่งเป็นสัตว์ที่อาศัย ประจำอยู่ในแถบนี้ได้ลงมาที่โป่งเป็นประจำ แล้วขึ้นไปหากินบริเวณเนิน พร้อมทั้งสลัดโคลนตม ไว้มากมาย จนกลายเป็นเนินสูงเหนือพื้นดินมาก เพราะดินที่ติดตัวแรดขึ้นไปจากที่โป่งนั้น ด้วยเหตุนี้ชาวบ้านจึงขนานนามว่า “หมู่บ้านโป่งแรด” ตั้งแต่นั้นมา (ศุภวัฒน์ เอ็มโอช, สัมภาษณ์ 15 มกราคม 2566)

Legend of Pong Rad Village

Poang Raet Village was in origin a small village, composing of only 10 houses. It was located in the dense jungle in about 1 kilometer west of Khao Sa Bap Mount. Two brooks flow through the middle of the village. Those brooks are called “Klong Poang

Raet” and “Klong Wan Lueng.” In the north of the village there are swamp and salt earth mound. In the west next to the salt earth there is a large mound about 1 kilometer wide and 3 kilometers long.

On the basis of a successive tale it was said that the area of that mound and the dense forest of this village was the residence of various wild animals like birds, monkeys, langurs, tigers, bears and rhinos. Those animals were depending on the swamp for drinking and bathing. The rhinos residing around there came down to the salt earth regularly, and then climbed up the mound to seek for food. They often lilted a lot of mud there, and by the mud they jilted off their bodies it became the higher mound than the surrounding ground. Thereafter, the village has been called “Moo Ban Poang Raet,” or “the Village of Rhino Mound.”

จะเห็นได้ว่านิทานพื้นบ้านทั้งสองเรื่องนี้มีการเล่าตำนานความเป็นมาของสถานที่ในท้องถิ่นอำเภอเมืองจังหวัดจันทบุรี ถือได้ว่าเป็นความรู้เพื่อให้ได้เรียนรู้วัฒนธรรมและความเชื่อของคนในชุมชนผ่านการบอกเล่าของผู้ใหญ่ ภาษาที่ใช้เข้าใจง่าย และบางครั้งใช้ภาษาถิ่นแทรกในบทสนทนาด้วย เนื้อเรื่องทั้งหมดเรียบเรียง 2 ภาษา คือ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6. อภิปรายผล

จากการดำเนินโครงการวิจัยเรื่อง นวัตกรรมนิทานพื้นบ้าน 2 ภาษา : กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ทำให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านของอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี นิทานที่นำมาสร้างเป็นนวัตกรรมนิทานพื้นบ้านครั้งนี้พบว่าเป็นเรื่องเล่าของสถานที่ต่าง ๆ ใน อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ซึ่งสะท้อนถึงวิถีการเป็นอยู่ของชาวบ้านจังหวัดจันทบุรี ทำให้ได้เห็นประวัติศาสตร์อันเก่าแก่ที่ควรค่าแก่การเผยแพร่ให้เยาวชนรุ่นหลังได้เรียนรู้ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จงกล เกตมะยุร (2538: 90) ได้ศึกษา วิถีชีวิตของชาวบ้านในนิทานพื้นบ้านอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาเชิงวิเคราะห์วิถีชีวิตของชาวบ้านในนิทานพื้นบ้าน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ผลการศึกษาพบว่าวิถีชีวิตตัวละครด้านความเป็นอยู่สะท้อนให้เห็นสถาบันครอบครัว อาชีพ ประเพณี ค่านิยมและความเชื่อ และพบว่าสภาพความเป็นอยู่ในนิทานสอดคล้องกับ

วิถีการดำเนินชีวิตของชาวอำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด ทั้งในด้านสถาบันครอบครัว อาชีพ ประเพณี ค่านิยม และความเชื่อ ชาวอำเภอลองใหญ่ เป็นสังคมชนบท มีสภาพความเป็นอยู่ที่มีลักษณะ ครอบครัวเดี่ยว ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และยึดมั่นประเพณีมีค่านิยมในการเลือกคู่ครองที่มีชาติพันธุ์เดียวกันและมีความเชื่อทางไสยศาสตร์ ตลอดจนความเชื่อมีอิทธิพลในการกำหนดวิถีการดำเนินชีวิตของชาวอำเภอลองใหญ่ และสอดคล้องกับ สุนทรื ดวงทิพย์ (2525: 82) ได้ศึกษานิทานพื้นบ้าน นิยายและประวัติของชาวบ้านตำบลท่าไม้ อำเภอพราณกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร ในด้านคติชนวิทยา มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์วรรณคดีที่รวบรวมได้ว่ามีลักษณะร่วมกับกฎกติกาบรรพชนของนิทานพื้นบ้านของเอกเซล โอลริก (Axel Olrik) และวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านแนวคติชน ผลการศึกษาพบว่านิทานพื้นบ้านมีประวัติสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ระบบครอบครัว และเศรษฐกิจตลอดจนความเชื่อ ประเพณีค่านิยมของชาวบ้านตำบลท่าไม้ที่สะท้อนวรรณคดีท้องถิ่นที่รวบรวมได้

นิทานพื้นบ้าน อำเภอมือง จังหวัดจันทบุรี พบว่าเป็นเรื่องเล่าของสถานที่ต่าง ๆ ใน อำเภอมืองจังหวัดจันทบุรี ซึ่งสะท้อนถึงวิถีการเป็นอยู่ของชาวบ้านจังหวัดจันทบุรี ทำให้ได้เห็นประวัติศาสตร์อันเก่าแก่ที่ควรค่าแก่การเผยแพร่ให้เยาวชนรุ่นหลังได้เรียนรู้ต่อไป

7. ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาการศึกษาวิจัยเรื่องวรรณกรรมนิทานพื้นบ้าน 2 ภาษา : กรณีศึกษา อำเภอมือง จังหวัดจันทบุรี ดังต่อไปนี้

7.1 ศึกษาคุณค่าของนิทานพื้นบ้าน

7.2 ศึกษารวบรวมนิทานพื้นบ้านในอำเภออื่น ๆ

7.3 ควรนำนิทานพื้นบ้านมาสร้างเป็นสื่อมัลติมีเดีย มีการพากษ์เสียงเพื่อให้มีอรรถรส และเพื่อช่วยให้ผู้สนใจศึกษาได้ติดตามเนื้อเรื่องมากยิ่งขึ้น

รายการเอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ พวงเกษม. (2534). *การสอนเรื่องโดยใช้จินตนาการสร้างสรรค์ในระดับประถมศึกษา*.
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). *สอนให้สนุกเป็นสุขกับการเรียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2545). *การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ :
กรมวิชาการ.
- กุหลาบ มลลิกะมาส. (2518). *คดีชาวบ้าน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จงกล เก็ดมะยูร. (2538). *วิถีชีวิตของชาวบ้านในนิทานพื้นบ้าน อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด:
การศึกษาเชิงวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- เจือ สตะเวทิน. (2527). *คดีชาวบ้าน*. กรุงเทพฯ: สุทธิสารการพิมพ์.
- ฉันทนา เย็นนาน. (2539). *การวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านภาคกลาง*. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- โชติ ศรีสุวรรณ. (2546). *นิทานพื้นบ้าน ภูมิปัญญาทางภาษา*. กรุงเทพฯ : เอลโล่การพิมพ์.
- ประคอง นิมมานเหมินทร์. (2543). *นิทานพื้นบ้านศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- พรทิพย์ ชังธาดา. (2545). *วรรณกรรมท้องถิ่นอีสาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- มานี กิตติบุญญา. (2553). *นิทานพื้นบ้านจังหวัดกระบี่ การศึกษาวิเคราะห์จริยธรรม*. กรุงเทพฯ:
การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วรรณิ ศิริสุนทร. (2539). *เอกสารคำสอนวิชาการเล่านิทาน*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิเชียร เกษประทุม. (2546). *นิทานพื้นบ้าน*. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.
- ศุภวัฒน์ เอ็มโอช. 15 มกราคม 2566. สัมภาษณ์.
- สุนทรีย์ ดวงทิพย์. (2525). *วิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้านตำบลท่าไม้ อำเภอฟากท่า จังหวัด
กำแพงเพชร*. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อรรถัย จันทวิชานวงษ์. (2523). รูปแบบนิทานที่ส่งผลต่อการรับผิดชอบนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อรัญญา เพิ่มพิรพัฒน์. (2548). การศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ใช้เวลานานที่บ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์. นครราชสีมา: วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- Brown, P. (2020). *The Use of Storyboards in Advertising Campaigns*. Marketing Strategies Journal, 15(3), 45-63.
- Clark, M. (2017). *Visual Design in Storyboarding for Effective Communication*. Journal of Interactive Design, 14(2), 35-50.
- Duncan, C. (2018). *The Role of Storyboarding in Film Production*. Journal of Visual Communication, 10(2), 45-59.
- Green, T. (2021). *Benefits and Limitations of Storyboarding in Communication*. Journal of Brand Communication, 8(2), 55-70.
- Johnson, K. (2016). *Storyboarding as a Tool for Educational Planning*. Educational Technology Journal, 23(4), 89-104.
- Martin, A. (2019). *Narrative Structures and Storyboarding Techniques*. Journal of Educational Methods, 12(1), 67-80.
- Smith, J. (2017). *Pre-Visualization Techniques: Storyboarding in Modern Cinema*. Film Studies Quarterly, 24(3), 30-50.
- Williams, S. (2018). *Improving User Flow through Storyboarding in UX*. UX Research Journal, 11(3), 23-40.